

ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

**ΕΚΘΕΣΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ & ΤΩΝ ΑΙΤΟΥΝΤΩΝ ΑΣΥΛΟ
ΑΠΟ ΤΟ ΙΡΑΚ**

UNHCR
Κέντρο Τεκμηρίωσης & Έρευνας
Γενεύη, Ιούνιος 2000

Το παρόν πληροφοριακό υλικό ετοιμάσθηκε από την Διεύθυνση Πληροφοριών των Χωρών Καταγωγής του Κέντρου Τεκμηρίωσης & Έρευνας σε συνεργασία με την Στατιστική Υπηρεσία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες & βασίζεται σε ευρέως γνωστές πληροφορίες, αναλύσεις και σχόλια. Παρατίθενται όλες οι πηγές. Η παρούσα Έκθεση δεν είναι και δεν σκοπεύει να είναι εξαντλητική όσον αφορά τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα ούτε αποφασιστική για τους ισχυρισμούς ασύλου των αιτούντων την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα.

Τίτλος Αγγλικής Έκδοσης

BACKGROUND PAPER ON REFUGEES & ASYLUM SEEKERS FROM IRAQ,
Geneva June 2000

*Ελληνική Έκδοση
Copyright*

Αθήνα, Δεκέμβριος 2000
Υπατη Αρμοστεία Η.Ε. για τους Πρόσφυγες
Ταυγέτου 23 – 154 52 Αθήνα
τηλ. 67 26 462/3 Φάξ 67 26 417

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
1. Εισαγωγή	4
Η πολιτική σκηνή	4
Βόρειο Ιράκ	5
Οι Σιίτες	6
2. Οι κυριότερες εξελίξεις από το 1997	6
Βόρειο Ιράκ	7
2.1 Οικονομική ανάπτυξη και Ανθρωπιστική κατάσταση	7
Οι σχέσεις Ιράκ – ΟΗΕ	9
3. Επισκόπηση της κατάστασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων	9
3.1 Το διεθνές πλαίσιο	10
3.2 Σεβασμός Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων	11
Βασανιστήρια, σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση	11
Θανατική ποινή	12
Αναγκαστικές ή ακούσιες εξαφανίσεις	12
Ελευθερία συνάθροισης	12
Ελευθερία έκφρασης και ΜΜΕ	12
Ελευθερία κυκλοφορίας	13
4. Εθνοτικές και άλλες ομάδες που διατρέχουν κινδύνους	13
Οι Τουρκομάνοι	13
Οι Σιίτες άραβες των βάλτων	13
Οι Κούρδοι Faili	14
Οι Κούρδοι	14
Οι Σιίτες μουσουλμάνοι	15
Χριστιανοί	15
Ασσύριοι	16
Yazidis	16
Λιποτάκτες	16
Παιδιά	16
Γυναίκες	17
5. Ιρακινοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο – Γενικές τάσεις	17
Ιρακινοί πρόσφυγες στην περιοχή	17
Διαρκείς λύσεις για τους ιρακινούς πρόσφυγες	17
Αιτήσεις ασύλου ιρακινών στην Ευρώπη	17
Η αναγνώριση των ιρακινών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη	18
Αιτήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο και καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα	18
6. Βιβλιογραφία	18
<u>ΠΙΝΑΚΕΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ</u>	
Μηνιαίες αιτήσεις ασύλου Ιρακινών πολιτών στην Ευρώπη (1/1999-4/2000)	20
Ποσοστό αναγνώρισης ιρακινών προσφύγων	21
Μέσος αριθμός αιτήσεων ασύλου Ιρακινών πολιτών σε παγκόσμιο επίπεδο	22

1. Εισαγωγή

Το Ιράκ είναι χώρα της Μέσης Ανατολής, που συνορεύει ανατολικά με το Ιράν, βόρεια με την Τουρκία, δυτικά με τη Συρία και την Ιορδανία και νότια με τη Σαουδική Αραβία και το Κουβέϊτ. Σύμφωνα με την απογραφή του Οκτωβρίου του 1997 ο πληθυσμός της χώρας ανέρχεται σε 22.400.000 κατοίκους¹, που στην πλειοψηφία τους είναι μουσουλμάνοι (96%), 54% σίιτες και 42% σουνίτες. Οι Χριστιανοί αντιπροσωπεύουν το 4% του πληθυσμού και στην πλειοψηφία τους είναι Χαλδαίοι. Εθνοτικά, ο ιρακινός πληθυσμός αποτελείται από Άραβες, Κούρδους, Τουρκομάνους, Γιαζίντις και Αρμένιους. Η αραβική είναι η επίσημη γλώσσα του κράτους, αλλά στις βόρειες περιοχές ομιλούνται κουρδικές γλώσσες (Sorani και Badinani), διάλεκτοι της τουρκικής και στις ανατολικές η περσική (farsi).

Το Ιράκ, αραβική σοσιαλιστική δημοκρατία διακυβερνάται κατά τα οριζόμενα στο προσωρινό σύνταγμα του 1968, από το κόμμα Baath. Το Επαναστατικό Συμβούλιο Διοίκησης (Revolutionary Command Council - RCC) είναι η εκτελεστική, νομοθετική και δικαστική αρχή. Η Εθνική Συνέλευση που εκλέχθηκε το 1980 είναι αρμόδια για τη νομοθετική διαδικασία. Οι τελευταίες κοινοβουλευτικές εκλογές διεξήχθησαν το Μάρτιο του 1996. Από τις 250 έδρες, τις 160 κέρδισαν υποψήφιοι του κόμματος Baath, τις 60 ανεξάρτητοι βουλευτές και 30 προορίζονταν για τους αντιπροσώπους των κουρδικών περιοχών αλλά κατελήφθησαν βάσει προεδρικού διατάγματος².

Η κυβέρνηση του Ιράκ εδρεύει στην πρωτεύουσα της χώρας, στη Βαγδάτη. Πρόεδρος είναι ο Saddam Hussein που κυβερνά σχεδόν όλη την επικράτεια της χώρας με εξαίρεση τρεις βόρειους νομούς: Dohuk, Irbil και Al-Suleimaniyah και κάποια χωριά των νομών Kirkuk και Nineveh³. Στις αρχές του 1991, η κυβέρνηση φοβούμενη την πολιτική αποσύνθεση, κατέστειλε τις εξεγέρσεις του πληθυσμού των σιιτών στο νότο και των κούρδων στο βορρά. Τον Απρίλιο του 1991 500.000 – 700.000 κούρδοι διέφυγαν στα όρη του βορείου Ιράκ, στην Τουρκία και στο Ιράν. Ο ΟΗΕ κήρυξε το βόρειο Ιράκ ασφαλή ζώνη προλαμβάνοντας κάθε επέμβαση του καθεστώτος του Saddam Hussein.

Η πολιτική σκηνή

Από το 1991, η πολιτική εξουσία της χώρας ασκείται σχεδόν αποκλειστικά από το Saddam Hussein, που στα πλαίσια του συγκεντρωτικού συστήματος διακυβέρνησης διορίζει σε καίριες θέσεις μέλη του άμεσου οικογενειακού του περιβάλλοντος. Το κυριότερο πολιτικό κόμμα είναι το αραβικό σοσιαλιστικό κόμμα Baath. Πολλά είναι τα κόμματα της αντιπολίτευσης που θεωρούνται παράνομα, όπως το Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράκ (Supreme Council for the Islamic Revolution in Iraq – SCIRI), που περιλαμβάνει έξι κόμματα σιιτών, επτά κουρδικά κόμματα, μεταξύ των οποίων το Δημοκρατικό Κουρδικό Κόμμα (Kurdish Democratic Party – KDP) και την Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (Patriotic Union of Kurdistan – PUK), το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα (Iraqi Communist Party), τη Δημοκρατική Ένωση (Democratic Gathering), το Σοσιαλιστικό Κόμμα του Ιράκ (Iraqi Socialist Party) και το Κόμμα των Ανεξάρτητων Πολιτών (Independent Nationals)⁴.

Η αντιπολίτευση στο καθεστώς της Βαγδάτης κλιμακώθηκε από το 1991 οπότε τα ιρακινά στρατεύματα εκδιώχθηκαν από το Κουβέϊτ και ξέσπασαν εξεγέρσεις στο βορρά και στο νότο της χώρας⁵. Το Ιρακινό Εθνικό Κογκρέσο (Iraqi National Congress – INC), που ιδρύθηκε το 1992, είναι μια ομπρέλα οργανώσεων. Όμως οι πολιτικές, προσωπικές και θρησκευτικές διαφορές τους εξασθενούν την αποτελεσματικότητά του⁶. Τα μέλη που αντιπροσωπεύουν τις κυριότερες οργανώσεις των σιιτών και υποστηρίζονται από το Ιράν, συνδέονται με το Ανώτατο Συμβούλιο για την Ισλαμική Επανάσταση στο Ιράκ, και αξιώνουν πρωταγωνιστικό ρόλο στις επιθέσεις κατά της ιρακινής κυβέρνησης⁷. Από την άλλη πλευρά, τα υπόλοιπα μέλη του Ιρακινού Εθνικού Κογκρέσου, διακρίνονται σε όσα επιδιώκουν τη δημιουργία ενός λαϊκού και

¹ Europa Publications, The Middle East and North Africa 1999, 529.

² Economist Intelligence Unit (EIU), Country Profile 1999-2000, Iraq, 7.

³ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq, 1.

⁴ EIU, Country Report, Iraq, 1st Quarter 2000, 4.

⁵ EIU, Country Report, Iraq, 1st Quarter 2000, 11.

⁶ EIU, Country Profile 1999-2000, Iraq, 9.

⁷ Ibid., 9.

ενωμένου κράτους και στους Κούρδους, που επιδιώκουν την ίδρυση ενός ομοσπονδιακού αποκεντρωμένου κράτους.

Το 1998, ο πρόεδρος S. Hussein μετακίνησε από τις θέσεις τους τα ηγετικά στελέχη του κόμματος Baath, προκειμένου να εμποδίσει την ανάπτυξη εξουσίας προσωπικών δομών που θα απειλούσαν την παντοδυναμία του⁸. Το Ιράκ ελέγχεται από διάφορες ανταγωνιστικές δυνάμεις ασφαλείας που αναφέρεται ότι καταστέλλουν κάθε εσωτερική τάση απόσχισης και παίζουν κεντρικό ρόλο στη διατήρηση κλίματος εκφοβισμού των πολιτών⁹. Ο πρόεδρος Saddam Hussein δεν εμπιστεύεται κανένα, ούτε τα μέλη του άμεσου περιβάλλοντός του, και έτσι οι συχνές αλλαγές προσώπων τροποποιούν τις στρατιωτικές και πολιτικές δομές καθώς και την πολιτική ασφαλείας της κυβέρνησης¹⁰. Στο στρατό αντικατέστησε τους ανώτατους στρατιωτικούς αξιωματούχους και τοποθέτησε στη θέση τους αξιωματικούς που είχαν αποστρατευθεί. Φαίνεται ότι ανησυχεί για τυχόν αντιπολιτευτικά κινήματα στις τάξεις των ενόπλων δυνάμεων¹¹. Διατηρεί την απόλυτη εξουσία διορίζοντας σε θέσεις – κλειδιά «εκλεκτούς» συγγενείς και στενούς συνεργάτες του. Παράλληλα έχουν εκδηλωθεί στους κόλπους της καθεστηκίας τάξης περαιτέρω προστριβές. Έχει εκχωρήσει ιδιαίτερα σημαντικές εξουσίες στο νεότερο γιο του Qusai, διορίζοντάς τον αντιστράτηγο του ιρακινών ενόπλων δυνάμεων και Διοικητή της Βόρειας Στρατιωτικής Περιοχής¹². Αναφέρεται ότι τον προορίζει για διάδοχό του στην πρωθυπουργία και στην προεδρία της χώρας¹³.

Η κυβέρνηση δεν αναγνωρίζει διάφορες πολιτικές ομάδες και κόμματα που έχουν ιδρυθεί από Κούρδους, Ασύριους, Τουρκομάνους και άλλες κοινότητες ιρακινών που την αντιπολιτεύονται σε εθνικό, περιφερειακό ή διεθνές επίπεδο¹⁴. Επειδή είναι διάχυτος ο φόβος της αυθαίρετης χρήσης βίας από τα κρατικά όργανα η αντικαθεστωτική πολιτική ασκείται εκτός των συνόρων της χώρας. Η συμμετοχή ή η υποστήριξη παράνομων πολιτικών κομμάτων ή η αντιπολίτευση στην κυβέρνηση τιμωρείται με την ποινή του θανάτου¹⁵. Κάποια από τα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης είναι: Al Khoi Foundation, Iraqi National Accord Party-Wifaq, Iraqi Socialist Party (Ιρακινό Σοσιαλιστικό Κόμμα), Democratic Islamic National Association (Δημοκρατική Ισλαμική Εθνική Ένωση), Free Iraqi Council (FIC - Ελεύθερο Ιρακινό Συμβούλιο), Kurdish Tribal Association (Ένωση των Κουρδικών Φυλών), Iraqi Democratic Accord Assembly (Ιρακινή Δημοκρατική Συνέλευση Συμφωνίας), Iraqi Free Officers (Ελεύθεροι Αξιωματούχοι του Ιράκ), Royalists Followers (Οπαδοί της Βασιλείας), Unity Party of Kurdistan (Κόμμα Ενότητας του Κουρδιστάν) – συμμαχία τριών μικρότερων κουρδικών κομμάτων – Kurdistan Popular Democratic Party (DPDP - Λαϊκό Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν), Kurdistan Socialist Party of Iraq (KSPI - Κουρδικό Σοσιαλιστικό Κόμμα του Ιράκ) και Popular Alliance of Socialist Kurdistan (PASOK - Λαϊκή Συμμαχία του Σοσιαλιστικού Κουρδιστάν), που το καλοκαίρι του 1993 συγχωνεύθηκε με το Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα (KDP)¹⁶. Βασικοί φορείς της αντιπολίτευσης είναι στο βορρά τα κουρδικά κόμματα και στα νοτιο-ανατολικά της χώρας οι υποστηριζόμενες από το Ιράν οργανώσεις των σιιτών.

Βόρειο Ιράκ

Δύο είναι οι πολιτικές ενώσεις που ελέγχουν τις βόρειες αυτόνομες περιοχές του Ιράκ: η Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (Patriotic Union of Kurdistan - PUK) με αρχηγό τον Jalal Talabani και το Δημοκρατικό Κόμμα του Κουρδιστάν (Kurdistan Democratic Party - KDP) με αρχηγό το Massoud Barzani¹⁷. Με εξαίρεση την περιοχή Halabja (στη δικαιοδοσία του PUK) όπου κυριαρχεί το Ισλαμικό Κίνημα του

⁸ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 11.

⁹ United States of America, Department of State (USDOS), 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000,1.

¹⁰ Iraqi National Congress, Saddam shifts Military Commanders, [internet], 6.3.2000.

¹¹ Ibid.

¹² Europa Publications, The Middle East and North Africa 1999, 530.

¹³ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 11,12.

¹⁴ United Kingdom, Home Office, Country Information and Policy Unit, Country Assessment, Iraq, September 1999, 14.

¹⁵ UN Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur, Mr. Max van der Stoep, E/CN.4/1999/37, 26.2.1999, 3.

¹⁶ Για περισσότερες πληροφορίες για τα πολιτικά κόμματα βλέπε προηγούμενες εκδόσεις για το Ιράκ.

¹⁷ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq and Iraqi Kurdistan, 360.

Ιρακινού Κουρδιστάν (Islamic Movement of the Iraqi Kurdistan - IMIC), τα δύο βασικά κόμματα των κούρδων ελέγχουν διαφορετικές περιοχές του βορείου Ιράκ¹⁸.

Οι Κούρδοι του βορείου Ιράκ εξεγέρθηκαν τρεις φορές διεκδικώντας την αυτονομία τους: την περίοδο 1960-1975, την πενταετία 1983-1988 και από το 1991¹⁹. Όμως, η εκπλήρωση των εθνικιστικών επιδιώξεων τους αναστέλλεται από τις αντιπαλότητες των δύο κύριων πολιτικών σχηματισμών τους, που έφθασαν στο απόγειό τους το Σεπτέμβριο του 1996, όταν το KDP συμμαχισε προσωρινά με το καθεστώς του Ιράκ για να εκδιώξει το ΡΥΚ από τις βάσεις του. Η κρίση αυτή προκάλεσε τη μεγαλύτερη πληθυσμιακή μετακίνηση από το 1991 (που έπληξε περίπου 200.000 ανθρώπους) καθώς ο πληθυσμός φοβόταν τη δράση των ενόπλων δυνάμεων της χώρας και των δυνάμεων ασφαλείας καθώς και τις αντιδράσεις των αντίπαλων κουρδικών οργανώσεων. Στα βορειο-ανατολικά, η ανακοίνωση του ΡΥΚ για επερχόμενη επίθεση του καθεστώτος της Βαγδάτης στη Sulaymaniya πυροδότησε την έξοδο 40.000 ανθρώπων προς το Ιράν και τον εκτοπισμό άλλων 40.000 στην ευρύτερη περιοχή.

Οι Σιίτες

Στη διάρκεια του πολέμου με το Ιράν (1980-1988) ήσαν πιστοί στην άμυνα της χώρας τους. Όμως, την επαύριον του πολέμου στον Περσικό Κόλπο, το Μάρτιο του 1991, εξεγέρθηκαν σε όλο το Ιράκ και έκτοτε δρουν στη χώρα φιλο-ιρακικές ομάδες²⁰. Από το Μάρτιο του 1991, καθώς ο ιρακινός στρατός ανακτούσε στα μέσα της χρονιάς τον έλεγχο των αστικών περιοχών κάποιοι σιίτες αναζήτησαν καταφύγιο στις νότιες ελώδεις περιοχές της χώρας. Πολλές χιλιάδες σκοτώθηκαν από το 1991 και δεκάδες έμειναν άστεγοι. Αναφέρεται ότι οι ένοπλες δυνάμεις του Ιράκ χρησιμοποίησαν χημικά όπλα στις μάχες κατά των σιιτών²¹. Με τοξικά χημικά και δηλητήρια το καθεστώς κατέστρεψε τον οικολογικό πλούτο των βάλτων, προκαλώντας παράλληλα σοβαρά προβλήματα στη διατροφή αυτής της θρησκευτικής ομάδας που τρέφεται με ψάρια. Με βόμβες ναπάλμ αχρηστεύθηκαν αγροτικές εκτάσεις. Για να μειώσει την κατασταλτική δράση των ιρακινών ενόπλων δυνάμεων σε βάρος των σιιτών ο ΟΗΕ δημιούργησε τον Απρίλιο του 1991 στο νότο της χώρας ζώνη απαγόρευσης πτήσεων.

2. Οι κυριότερες εξελίξεις από το 1997

Στην περίοδο 1997-1999 η κυβέρνηση του Ιράκ δεν έπαψε να αντιμετωπίζει εσωτερικές προκλήσεις. Οι ομάδες της αντιπολίτευσης αναφέρουν ότι από τα τέλη του 1997 κλιμακώθηκε ο «κλεφτοπόλεμος» των σιιτών μουσουλμάνων. Θέατρο των μαχών ανάμεσα σ' αυτές τις ομάδες και τον ιρακινό στρατό είναι οι βάλτοι του νοτίου Ιράκ. Το Εθνικό Ιρακινό Κογκρέσο (INC) χαρακτήρισε γενοκτονία την πολιτική του S. Hussein για τους Άραβες των βάλτων. Αναφέρθηκε ότι το Μάρτιο του 1998 60 περίπου σιίτες εκτελέστηκαν από την ιρακινή κυβέρνηση²². Το Φεβρουάριο του 1999 δολοφονήθηκε ο εξέχων σιίτης κληρικός Ayatollah Muhammad Sadiq al-Sadr προφανώς από όργανα της κυβέρνησης ή εν γνώσει της. Η δολοφονία αυτή προκάλεσε εκτεταμένες συγκρούσεις ανάμεσα σε διαδηλωτές και στις δυνάμεις ασφαλείας στη Βαγδάτη και σε αρκετές πόλεις του νότου της χώρας. Καθ' όλη τη διάρκεια του 1999 αναφέρθηκαν επίσης αρκετές στάσεις των σιιτών στο νότιο Ιράκ²³.

Οι δυνάμεις ασφαλείας της κυβέρνησης δρουν τόσο στις πόλεις του νότου όσο και του βορρά. Τον Ιούνιο του 1999, μια επίλεκτη δύναμη 30.000 αντρών γνωστή ως οι «Πιστοί του Saddam» (Saddam's Fedayeen), της οποίας ηγείται ο γιος του Hussein, Uday διατάχθηκε να καταστείλει τις αντι-κυβερνητικές διαδηλώσεις στις πόλεις του νότου Rumaythah και Kihdur. Μετά την αποτυχία της επιχείρησης η Προεδρική Φρουρά, υπό τις διαταγές του Uday κατέστρεψε 40 σπίτια και προέβη σε μαζικές συλλήψεις των αρχηγών των διαδηλωτών²⁴.

¹⁸ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 12.

¹⁹ Για περισσότερες πληροφορίες για τα πολιτικά κόμματα βλέπε προηγούμενες εκδόσεις για το Ιράκ.

²⁰ EIU, Country Profile 1999-2000, Iraq, 9.

²¹ The Iraqi National Congress, Drained of Life: Saddam's Marshes [internet], 23.3.2000.

²² Europa Publications, The Middle East and North Africa, 1999, 534.

²³ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq, 1.

²⁴ USDOS, 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 2.

Βόρειο Ιράκ

Αναφέρεται ότι στη διάρκεια του 1998, οι αναγκαστικές μετακινήσεις των Κούρδων, των Τουρκομάνων καθώς και άλλων μη αραβικών πληθυσμών έπληξαν τους κατοίκους της πετρελαιοπαραγωγικής περιοχής που βρίσκεται γύρω από την πόλη Kirkuk. Το Δεκέμβριο του 1998, αξιωματούχοι της Περιφερειακής Κυβέρνησης των Κούρδων (Kurdish Regional Government - KRG), που εκπροσωπούσαν τις αυτόνομες περιοχές, δήλωσαν ότι το καθεστώς της Βαγδάτης έχει εκδιώξει από το 1991 από τα πάτρια εδάφη τους περίπου 200.000 Κούρδους²⁵. Περαιτέρω δήλωσαν ότι στο νομό Tuzkhurmatu η γη που ανήκει στους Κούρδους και στους Τουρκομάνους που εξαναγκάστηκαν να μετεγκατασταθούν στο νότιο Ιράκ, παραχωρήθηκε σε αραβικές οικογένειες για στέγαση και για καλλιέργεια.

Αναφέρεται ότι δεν έχουν ξεσπάσεις ένοπλες συγκρούσεις ανάμεσα στα κόμματα PUK και KDP από την ανακωχή του Ιανουαρίου 1998, η οποία επισφραγίστηκε με συμφωνία το Σεπτέμβριο του 1998 στα πλαίσια διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν στην Ουάσιγκτον. Όμως, δεν έχουν σταματήσει οι αντιπαραθέσεις ανάμεσα τους. Ο ηγέτης του PUK, ο Jalal Talabani πρόσφατα δήλωσε ότι είναι αρχηγός του Ιρακινού Κουρδιστάν. Ο εδαφικός διαχωρισμός παραμένει αυστηρός και υπάρχουν ζώνες όπου δεν έχουν πρόσβαση οι οπαδοί του αντίπαλου κόμματος. Δεν έχει ακόμα αρχίσει η εφαρμογή θεμελιωδών διατάξεων της συμφωνίας που αφορούν στον καταμερισμό των συντοριακών εσόδων και τη διεξαγωγή νέων εκλογών στο περιφερειακό κοινοβούλιο²⁶. Η συμφωνία του Σεπτεμβρίου του 1998 είχε επίσης ως στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των μειονοτήτων των Τουρκομάνων, των Ασσυρίων και των Χαλδαίων, που διαμένουν στην περιοχή. Προγραμματίστηκε η διεξαγωγή εκλογών για τον Ιούλιο του 1999, προκειμένου να αναδειχθεί Εθνική Συνέλευση 105 εδρών, 5 από τις οποίες θα καταλάμβαναν οι Ασσύριοι και θα περιλάμβανε αντιπροσώπους της μειονότητας των Τουρκομάνων²⁷.

Η ένταση ανάμεσα στο PUK και στο KDP οξύνθηκε από τις εξωτερικές επιρροές. Αναφέρθηκε ότι το PKK (το τούρκικο Κόμμα των Κούρδων Εργατών) χρησιμοποιούσε το βόρειο Ιράκ ως μετόπισθεν για τις επιθέσεις των ανταρτών του στη νοτιο-ανατολική Τουρκία. Το Μάιο του 1997 οι δυνάμεις του KDP συμφώνησαν με τον τουρκικό στρατό να αναλάβουν αρμοδιότητες συντοριακής αστυνόμευσης. Η συμφωνία του 1998 ανάμεσα στο PUK και στο KDP διαταράχθηκε το 1999, όταν χιλιάδες αγωνιστές του PKK κατέφυγαν στο βόρειο Ιράκ, αποχωρώντας από τη νοτιο-ανατολική Τουρκία και αποσταθεροποιώντας την πολιτική και στρατιωτική ισορροπία της περιοχής. Όμως, δεν υπάρχουν αναφορές για ανανέωση της συμμαχίας ανάμεσα στο PUK και στο PKK²⁸. Εξέχων μέλος του KDP χαρακτήρισε το PKK τρομοκρατική οργάνωση που ευθύνεται για τις σφαγές των κούρδων χωρικών που ζουν στα σύνορα με την Τουρκία²⁹.

Οι τούρκικες ένοπλες δυνάμεις συνεχίζουν να επιχειρούν στο ιρακινό Κουρδιστάν με στόχο τη σύλληψη κούρδων ανταρτών του PKK. Αυτή η τουρκική πολιτική προκάλεσε την ανάμειξη του Ιράν στην ιρακινή αυτή περιοχή με στόχο την αξιοποίηση των κούρδικών οργανώσεων στις εξωτερικές του σχέσεις με τα κράτη της περιοχής³⁰. Το Ιράν, η Τουρκία, η Συρία και η κυβέρνηση του Ιράκ αντιτίθενται στην ίδρυση ενός κούρδικού κράτους.

2.1 Οικονομική ανάπτυξη και Ανθρωπιστική κατάσταση

Τον Αύγουστο του 1999 έκλεισαν δέκα χρόνια από την έναρξη του αποκλεισμού που έχει επιβάλει το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ στις εξαγωγές και εισαγωγές του Ιράκ. Καθοριστικά για την οικονομική κατάσταση του Ιράκ είναι τα ψηφίσματα 661, 1153 και 1173 που έχουν υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας από το 1990. Το ψήφισμα 661, που υιοθετήθηκε τον Αύγουστο του 1990 απαιτεί από τα κράτη μέλη να μην επιτρέπουν τις εισαγωγές, την πώληση ή την προμήθεια των προϊόντων του Ιράκ και του Κουβέιτ. Το ψήφισμα 1153 που υιοθετήθηκε το Φεβρουάριο του 1998 διέυρνε το ψήφισμα 986 του Απριλίου 1995, και επέτρεψε στο Ιράκ την ανά εξάμηνο πώληση πετρελαίου αξίας 5.6 δις \$. Από το ποσό αυτό τα 550.000.000 \$ θα έπρεπε να διατίθενται στους βόρειους νομούς Dohuk, Irbil και Suleimaniyah. Το

²⁵ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq, 2.

²⁶ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 14.

²⁷ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 12.

²⁸ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 14.

²⁹ Ibid., 14.

³⁰ EIU, Country Profile, Iraq, 1999-2000, 9.

ψηφίσμα 1175 που υιοθετήθηκε τον Ιούνιο του 1998 επιτρέπει στο Ιράκ να εισάγει ανταλλακτικά μηχανημάτων αξίας 300.000.000 \$ ώστε να αυξήσει τις εξαγωγές του σε πετρέλαιο και να ενισχύσει την προμήθεια ειδών ανθρωπιστικής βοήθειας³¹. Στη διετία 1998 και 1999 το Ιράκ επέμεινε στην άρνηση συμμόρφωσης με τους όρους του Συμβουλίου Ασφαλείας και τα πέντε μόνιμα μέλη αυτού του οργάνου του ΟΗΕ δεν κατέληξαν σε συμφωνία για τα μέτρα που πρέπει να υιοθετήσουν ώστε να διασφαλίσουν τη συμμόρφωσή του και να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της διαρκούς ανθρωπιστικής κρίσης που οξύνεται λόγω της ξηρασίας.

Οι οικονομικές συνθήκες και οι πολιτικές δυσκολίες ανάγκασαν πολλούς πολίτες του Ιράκ να εγκαταλείψουν την πατρίδα τους με προορισμό την Ιορδανία, τη Συρία, το Ιράν, την Τουρκία και την Ευρώπη αγνοώντας το υψηλό κόστος έκδοσης διαβατηρίου και βίζας³². Το κύμα των ανθρώπων που εγκατέλειπε το βόρειο Ιράκ δεν μειώθηκε τη διετία 1997 και 1998. Οι παρατηρητές πιστεύουν ότι το ασταθές περιβάλλον που έχει δημιουργηθεί από το KDP και το PUK στην περιοχή ανησυχεί και φοβίζει το ντόπιο πληθυσμό. Τα περιορισμένα έσοδα της περιοχής χρησιμοποιούνται για την αγορά όπλων και για την ενίσχυση της πολιτικής εξουσίας, και την αύξηση του πλούτου των δύο κομμάτων που ελέγχουν το ιρακινό Κουρδιστάν³³. Στα τέλη του 1998, τα έσοδα που εισέρευσαν από την εφαρμογή του ψηφίσματος 986 συνέβαλαν στη βελτίωση του επιπέδου των συνθηκών διαβίωσης. Όμως οι εκθέσεις υπογραμμίζουν ότι η έλλειψη απασχόλησης και πόρων συσφίγγουν τους πελατειακούς δεσμούς των πολιτών με τα κυριότερα κόμμα, τις ισχυρές ομάδες ή τους αρχηγούς των εθνοτικών φυλών³⁴.

Οι συνθήκες στους βόρειους νομούς Dohuk, Irbil και Suleimaniyah όπου ο ΟΗΕ διαχειρίζεται άμεσα την ανθρωπιστική βοήθεια είναι καλλίτερες σε σχέση με αυτές που επικρατούν στις κεντρικές και νότιες περιοχές. Όμως, δεν έχουν επιλυθεί τα προβλήματα διανομής τροφίμων και ύδατος, καθώς και της παροχής των υπηρεσιών υγιεινής. Το 1998 και το 1999 ο ΟΗΕ κατ' επανάληψη κατηγόρησε το Ιράκ για την παράλειψη να προμηθευθεί ειδικές τροφές για τα μωρά, τα παιδιά και τις λεχώνες καθώς και ιατρικά είδη που χρειάζεται εν γένει ο πληθυσμός³⁵.

Τον Ιούλιο του 1999 ο γενικός γραμματέας του ΟΗΕ δημοσίευσε έκθεση που αφορούσε στα αποτελέσματα της τρίμηνης εφαρμογής της συμφωνίας «πετρέλαιο για τροφή» στο σύνολο της ιρακινής επικράτειας. Υπογραμμίζει ότι παρά την αύξηση των εσόδων από την πώληση του πετρελαίου επιδεινώθηκε η «εύθραυστη ανθρωπιστική κατάσταση» στις κεντρικές και νότιες επαρχίες, όπου η κυβέρνηση φέρει την ευθύνη για τη διανομή ειδών διατροφής και φαρμάκων. Διαπιστώνει βελτίωση της κατάστασης στους τρεις κουρδικούς νομούς του βορρά όπου αρμόδιος για τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι ο ΟΗΕ. Από το Δεκέμβριο του 1999 επιτρέπεται στο Ιράκ να εξάγει ανά εξάμηνο πετρέλαιο αξίας 5.26 έως 8.3 δις. \$. Επίσης, εκτός από την αύξηση της πετρελαϊκής παραγωγής, η χώρα επωφελείται από την άνοδο των διεθνών τιμών του πετρελαίου³⁶.

Από την εποχή της εισβολής στο Κουβέϊτ οι σχέσεις του Ιράκ με τους γείτονες του είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Όμως, οι κυβερνήσεις των όμορων χωρών έχουν εκφράσει την ανησυχία τους για τις σοβαρές ανθρωπιστικές συνέπειες των κυρώσεων του ΟΗΕ που πλήττουν το λαό της χώρας³⁷. Με στόχο τη βελτίωση της ανθρωπιστικής κατάστασης η Ρωσία και η Κίνα απηύθυναν στα τέλη του 1997 έκκληση για την άμεση άρση των κυρώσεων στις περισσότερες εισαγωγές. Όμως οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο πιστεύουν ότι εάν αρθούν οι κυρώσεις η κυβέρνηση του Ιράκ δεν θα επιτρέψει στους επιθεωρητές την πρόσβαση σε περιοχές όπου βρίσκονται βιολογικά ή χημικά όπλα³⁸. Το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ δημοσίευσε το Σεπτέμβριο του 1999 έκθεση που αναφέρει ότι το Ιράκ πωλεί πετρέλαιο όσο και πριν από τον Πόλεμο στον Περσικό, και καταλήγει ότι η ανθρωπιστική κρίση είναι άμεσο αποτέλεσμα της πολιτικής

³¹ Europa Publications, The Middle East and North Africa 1999, 558.

³² Sarah Graham-Bown, Sanctioning Saddam, The Politics of Intervention in Iraq, 242.

³³ Ibid., 243.

³⁴ Ibid., 243.

³⁵ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq, 3.

³⁶ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 10,11,21.

³⁷ Ibid., 3rd Quarter 1999, 10.

³⁸ Ibid., 4th Quarter 1999, 16.

που εφαρμόζει ο Saddam Hussein για τη διανομή τροφίμων και φαρμάκων στον ιρακινό λαό³⁹. Οι ΗΠΑ κατηγορούν την κυβέρνηση για την πολιτική εκμετάλλευση της δυστυχίας του πληθυσμού της χώρας, που προκαλείται από την παρακράτηση της ανθρωπιστικής βοήθειας και έχει ως στόχο να πείσει τον ΟΗΕ για την αναγκαιότητα άρσης των κυρώσεων.

Οι σχέσεις Ιράκ – ΟΗΕ

Από το 1996 οι σχέσεις Ιράκ και ΟΗΕ εστιάζονται στην Ειδική Επιτροπή του ΟΗΕ (UNSCOM), η οποία κατ' εφαρμογή του ψηφίσματος 687 είναι επιφορτισμένη με την καταστροφή των όπλων μαζικής καταστροφής που διαθέτει η Βαγδάτη. Τον Οκτώβριο του 1998 η κυβέρνηση του Ιράκ έπαψε να συνεργάζεται με τους Επιθεωρητές της Επιτροπής εξαναγκάζοντας το Συμβούλιο Ασφαλείας να υιοθετήσει ψήφισμα για τη «θετική και ειλικρινή αντιμετώπιση του δικαιώματος του Ιράκ να άρει τις κυρώσεις του ΟΗΕ» και για την αναδιοργάνωση της Επιτροπής «σε μια ουδέτερη και επαγγελματική οργάνωση»⁴⁰. Το Δεκέμβριο του 1998 ο πρόεδρος της Richard Butler δημοσίευσε έκθεση, όπου διαπίστωνε ότι η κυβέρνηση του Ιράκ παραβίασε τις δεσμεύσεις της και εμπόδισε το έργο των επιθεωρητών. Αμέσως μετά τη δημοσίευσή της ΗΠΑ και Ηνωμένο Βασίλειο εξαπέλυσαν αεροπορικές επιδρομές με στόχο την καταστροφή στρατιωτικών στόχων. Οι ΗΠΑ επέμεναν στη διατήρηση του αποκλεισμού στις εξαγωγές και εισαγωγές του Ιράκ⁴¹. Τον Ιανουάριο του 1999 το Συμβούλιο Ασφαλείας υιοθέτησε καναδική πρόταση που είχαν επεξεργαστεί τρεις ομάδες εμπειρογνομόνων που μελέτησαν την ανθρωπιστική κατάσταση, την πρόοδο του αφοπλισμού και την εκπλήρωση των υποχρεώσεων του Ιράκ για αποζημίωση του Κουβέϊτ (δηλαδή των πολιτών και του κράτους, που επλήγησαν από την εισβολή του Αυγούστου του 1991).

Το Δεκέμβριο του 1999, μετά από αδιέξοδο ενός έτους, το Συμβούλιο Ασφαλείας συζήτησε το ψήφισμα 1284 (που πρότεινε το Ηνωμένο Βασίλειο υποστηριζόμενο από τις ΗΠΑ) με το οποίο καθορίζονταν οι προϋποθέσεις άρσης των κυρώσεων: προβλεπόταν η αντικατάσταση της UNSCOM από την Επιτροπή Συντονισμού Επιθεώρησης και Ελέγχου του ΟΗΕ (UNMOVIC) και η ενίσχυση του ελεγκτικού μηχανισμού, ο οποίος επεκτάθηκε σε επιπλέον περιοχές. Το ψήφισμα όριζε επίσης ότι εάν το Ιράκ συνεργαζόταν επιτρέποντας « την άμεση, απεριόριστη και άνευ όρων πρόσβαση » σε όλες τις περιοχές για 120 ημέρες, οι κυρώσεις του εμπορίου (εκτός από τις εισαγωγές στρατιωτικού υλικού) θα αναστέλλονταν για 120 ημέρες, μέτρο που θα μπορούσε να ανανεωθεί⁴². Σύμφωνα με το ψήφισμα αυτό το Ιράκ θα μπορούσε να πωλήσει απεριόριστα πετρέλαιο και θα καταργούνταν οι κυρώσεις στις εξαγωγές των προϊόντων της χώρας. Η κυβέρνηση καταδίκασε το ψήφισμα, επαναβεβαιώνοντας την πρόθεσή της να απαγορεύσει την είσοδο στη χώρα των επιθεωρητών και ζήτησε την άμεση και άνευ όρων άρση των κυρώσεων. Αναφέρεται ότι η Γαλλία, η Ρωσία και η Κίνα διαφώνησαν τόσο με το περιεχόμενο όσο και με τη διατύπωση του ψηφίσματος και απείχαν από τη ψηφοφορία⁴³.

3. Επισκόπηση της Κατάστασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η εν γένει κατάσταση προκαλεί ανησυχίες καθώς οι παρατηρητές αναφέρουν ότι η κυβέρνηση προβαίνει σε μαζικές συλλήψεις, εφαρμόζει βασανιστήρια, συνοπτικές εκτελέσεις, πρακτικές εξαφάνισης και εκτόπισης. Επίσης, οι ένοπλες ομάδες των κουρδικών κομμάτων και οι δυνάμεις ασφαλείας του Ιράκ ευθύνονται για πολλές και εκτεταμένες παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως μεταξύ άλλων για αυθαίρετες κρατήσεις ύποπτων πολιτικών αντιπάλων τους και για εξωδικαστικές εκτελέσεις.

Οι δυνάμεις ασφαλείας του Ιράκ κατ' επανάληψη, εκτεταμένα και συστηματικά, παραβιάζουν τα δικαιώματα του ανθρώπου. Το δικαστικό σώμα του Ιράκ δεν είναι ανεξάρτητο, αφού η κυβέρνηση αναγνωρίζει την ύπαρξη μόνον μιας εξουσίας, η οποία ασκείται από το Επαναστατικό Συμβούλιο Διοίκησης, που εκπληρώνει τρεις λειτουργίες: νομοθετική, διοικητική και δικαστική. Ο Πρόεδρος μπορεί να ανατρέψει και να αγνοήσει κάθε δικαστική απόφαση. Ο Ειδικός Απεσταλμένος για την Κατάσταση των

³⁹ EIU, Country Report, Iraq, 4th Quarter 1999, 17.

⁴⁰ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 9.

⁴¹ Human Rights Watch, World Report 1999, 3.

⁴² EIU, Country Report, Iraq, 1st Quarter 2000, 15.

⁴³ Ibid., 16.

Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στο Ιράκ, Max van der Stoel, υπογράμμισε το 1999 ότι η κατασταλτική φύση του πολιτικού και νομικού συστήματος αποκλείει το κράτος δικαίου. Πολλοί νόμοι οδηγούν σε διαρκή καταστολή, και η κυβέρνηση εφαρμόζει εξωδικαστικές μεθόδους για να αποσπάσει ομολογίες ή για να αναγκάσει τους πολίτες σε συνεργασία⁴⁴.

3.1 Το διεθνές πλαίσιο

Το Ιράκ είναι κράτος μέρος στα ακόλουθα διεθνή κείμενα*:

- Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989): προσχώρηση τις 15.6.1994.
- Σύμβαση για την εξάλειψη κάθε μορφής διακρίσεως σε βάρος των Γυναικών: προσχώρηση 13.8.1986.
- Σύμβαση για την Πρόληψη και την Καταστολή του Εγκλήματος της Γενοκτονίας: προσχώρηση 20.1.1959.

Το Ιράκ έχει υπογράψει αλλά δεν έχει κυρώσει τα παρακάτω διεθνή κείμενα**:

- Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Μορφωτικά Δικαιώματα (25.1.1971).
- Σύμβαση για την Εξάλειψη κάθε μορφής φυλετικών διακρίσεων (14.1.1970).
- Διεθνές Σύμφωνο Ατομικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (25.1.1971).
- Σύμβαση για την καταστολή της διακίνησης προσώπων και της μαστροπείας (25.1.1971).
- Σύμβαση για την εξάλειψη και την τιμωρία του εγκλήματος του apartheid (9.7.1975).

Το Ιράκ δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος στις ακόλουθες διεθνείς συμβάσεις:

- Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων τρόπων σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας.
- Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων
- Πρωτόκολλο για το Καθεστώς των Προσφύγων
- Σύμβαση για την Εξάλειψη της Ανιθαγένειας
- Σύμβαση για τα πολιτικά δικαιώματα της γυναίκας
- Σύμβαση για απαράγραπτο των εγκλημάτων πολέμου και των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας
- Σύμβαση για το Καθεστώς των Προσφύγων της Αραβικής Ένωσης (1994).

Το Ιράκ έχει κυρώσει τα ακόλουθα περιφερειακά κείμενα:

- Τον Αραβικό Χάρτη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
- Τη Διακήρυξη του Καΐρου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Ισλάμ, 5.8.1990
- Τη Διακήρυξη για την Προστασία των Προσφύγων και των Εκτοπισμένων στον Αραβικό Κόσμο, 19.11.1992.

Στις 17.3.1998, ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ, ο Max van der Stoel διαπίστωσε ότι το 1997 δεν βελτιώθηκε η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Επικαλούμενος τις πολυάριθμες και σοβαρές καταγγελίες που κατατέθηκαν στη διάρκεια του 1997 αναφέρθηκε σε επιδείνωση της κατάστασης⁴⁵. Το Φεβρουάριο του 1999 ανακοίνωσε τις περιπτώσεις των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που πλήττουν τον ιρακινό πληθυσμό που ζει στους νότιους νομούς της χώρας (τους Άραβες των βάλτων), τη θρησκευτική κοινότητα των σιιτών και τους Κούρδους.

Το καθεστώς της Βαγδάτης εφαρμόζει ευρέως την πρακτική σύλληψης και κράτησης μελών της οικογένειας και στενών φίλων που κατά το εθνικό δίκαιο ευθύνονται για ενέργειες που αποδίδονται σε άλλους. Ο Max van der Stoel υπογραμμίζει ότι «η συνοχή» προβλέπεται στις διοικητικές προϋποθέσεις που αφορούν τους συγγενείς των λιποτακτών ή άλλων πολιτών που θεωρούνται αντίπαλοι της κυβέρνησης⁴⁶.

⁴⁴ USDOS, 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 11.

* Πηγή: UNHCR REFWORLD, July 1999.

** Πηγή: UNHCR REFWORLD, July 1999

⁴⁵ UN Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur, Mr. Max van der Stoel, E/CN.4/1998/67, 10.3.1998, 12.

⁴⁶ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 9.

Το 1999 συνεχίστηκε με αμείωτη ένταση η εκστρατεία εκτελέσεων στις φυλακές του Ιράκ⁴⁷. Εκτελέστηκαν όσοι κρίθηκαν ύποπτοι των εξεγέρσεων του Μαρτίου του 1991, μετά τον πόλεμο στον Περσικό, καθώς και όσοι συμμετείχαν στο αποτυχημένο συνωμοτικό πραξικόπημα κατά του προέδρου Saddam Hussein ή του κόμματος Baath⁴⁸. Στην έκθεση που υπέβαλε ο Ειδικός Απεσταλμένος στην Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ το Φεβρουάριο του 1999 αναφέρει ότι από τον Οκτώβριο έως το Δεκέμβριο του 1998 εκτελέστηκαν περίπου 200 φυλακισμένοι και έτσι ο συνολικός αριθμός τους από τα τέλη του 1997 ανήλθε σε 2.500. Το Δεκέμβριο του 1999, το Ιρακινό Κομμουνιστικό Κόμμα ανέφερε την ομαδική εκτέλεση 40 αξιωματικών των ενόπλων δυνάμεων από τις δυνάμεις ασφαλείας⁴⁹. Οι μαζικές αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις εφαρμόζονται κυρίως σε περιοχές όπου έχουν διανεμηθεί φυλλάδια αντι-κυβερνητικού περιεχομένου.

Τον Αύγουστο του 1999 οι κυβερνητικές δυνάμεις ασφαλείας εισέβαλαν σε σπίτια διαφόρων συνοικιών του Kirkuk, αναζητώντας τους αγνώστους που είχαν διανείμει φυλλάδια αντι-καθεστωτικού περιεχομένου. Αργότερα εκτέλεσαν πέντε από τους νεαρούς άντρες που συνέλαβαν και οδήγησαν στα κρατητήρια⁵⁰.

3.2 Σεβασμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Βασανιστήρια, σκληρή, απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση: Το Δεκέμβριο του 1997 η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του ΟΗΕ καταδίκασε τα απάνθρωπα, εκτεταμένα και συστηματικά βασανιστήρια καθώς και την εφαρμογή και επίκληση νομοθεσίας που προβλέπει σκληρές και δυσανάλογες ποινές, κυρίως τον ακρωτηριασμό που επιβάλλεται ως τιμωρία στους αυτουργούς αδικημάτων του κοινού ποινικού δικαίου και τη μη παροχή υπηρεσιών ιατρικής φροντίδας σε αυτές τις περιπτώσεις⁵¹.

Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ, Max van der Stoel υπογράμμισε ότι στις περισσότερες περιπτώσεις σύλληψης και κράτησης καθώς και στη διάρκεια των ανακρίσεων συνεχίστηκε η εφαρμογή πρακτικών κακομεταχείρισης περιλαμβανόμενου του ξυλοδαρμού και άλλων βασανιστηρίων⁵². Οι πλέον κοινές μέθοδοι βασανιστηρίων είναι: ηλεκτροσόκ σε διάφορα μέρη του σώματος, εξαγωγή των νυχιών, παρατεταμένες περιόδους κρεμάσματος από τα άνω ή κάτω άκρα, ξυλοδαρμός με κλομπ, φάλαγγα, σβήσιμο τσιγάρου σε διάφορα μέρη του σώματος και τρύπημα των χεριών με ηλεκτρικό τρυπάνι. Οι διωκτικές αρχές εφαρμόζουν επίσης και μεθόδους ψυχολογικής βίας: απειλούν τους κρατούμενους ότι θα συλλάβουν ή θα βιάσουν – ενώπιόν τους – συγγενείς ή μέλη του ευρύτερου περιβάλλοντός τους, συνήθως γυναίκες και κυρίως μητέρες ή συζύγους και ότι θα κακομεταχειρισθούν άλλα μέλη του οικογενειακού τους περιβάλλοντος. Άλλα ψυχολογικά βασανιστήρια είναι οι εικονικές εκτελέσεις και η κράτηση σε απομόνωση για παρατεταμένες περιόδους⁵³. Η έκθεση ανθρωπίνων δικαιωμάτων του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για το 1999 αναφέρει επιπλέον βασανιστήρια στο στάδιο της κράτησης: σπάσιμο των άνω ή κάτω άκρων και στέρση τροφής και νερού⁵⁴. Η κακομεταχείριση των φυλακισμένων και οι απάνθρωπες συνθήκες κράτησης συχνά οδηγούν στο θάνατο. Στα μέσα Νοεμβρίου 1998 17 κρατούμενοι απεβίωσαν αφού προηγουμένως αναγκάστηκαν να προσφέρουν αίμα⁵⁵.

⁴⁷ UN Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur, Mr. Max van der Stoel, E/CN.4/1999/37, 26.2.1999, 2.

⁴⁸ USDOS, 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 4.

⁴⁹ USDOS, 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 4.

⁵⁰ Ibid., 10.

⁵¹ UN Commission on Human Rights, Resolution 1998/65, Situation of Human Rights in Iraq, 56th meeting, 21.4.1998, 1.

⁵² UN Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur, Mr. Max van der Stoel, pursuant to the Commission resolution 1996/72, E/CN.4/1997/57, 21.2.1997, 1.

⁵³ Amnesty International, Iraq. Victims of Systematic Repression, November 1999, 8.

⁵⁴ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 8.

⁵⁵ United Nations, Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary – General, General Assembly, 53rd Session, A/53/433, 24.9.1998, 3.

Θανατική ποινή: οι εκθέσεις αναφέρουν ότι όσοι συμμετείχαν στις εξεγέρσεις του Μαρτίου του 1991 καταδικάζονται σε θάνατο και εκτελούνται. Έτσι την 1^η Μαρτίου 1998 εκτελέστηκαν στη φυλακή Abu Ghraib 125 έγκλειστοι, 50 από τους οποίους είχαν κατηγορηθεί για συμμετοχή σε λαϊκή εξέγερση του 1991. Ένας άλλος κατάλογος 81 φυλακισμένων που εκτελέστηκαν μετά την 13^η Δεκεμβρίου 1998 αποδεικνύει ότι η εφαρμογή της εσχάτης των ποινών στοχεύει στην εξόντωση των πολιτικών αντιπάλων: τέσσερις από τους εκτελεσθέντες είχαν καταδικαστεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 223 του Ποινικού Κώδικα που ορίζει ως τιμωρία τη θανατική ποινή για όποιον αποπειράται να δολοφονήσει τον Πρόεδρο της χώρας⁵⁶.

Οι περισσότεροι από τους εκτελεσθέντες καταδικάστηκαν σε θάνατο από τη δικαιοσύνη κατ' εφαρμογή του Ιρακινού Ποινικού Κώδικα. Κατά το άρθρο 156 τιμωρείται με την ποινή του θανάτου όποιος συμμετέχει σε κόμμα ή οργάνωση που έχει ως στόχο την ανατροπή του συστήματος διακυβέρνησης της χώρας, κατά δε το άρθρο 175 όποιος συνωμοτεί κατά του κράτους. Αυτές οι δύο διατάξεις νόμου αποτέλεσαν τη νομική βάση εκτέλεσης των φυλακισμένων αντιρρησιών συνείδησης. Αναφέρεται ότι τα τελευταία χρόνια έχει μεγαλώσει ο κατάλογος των αδικημάτων που τιμωρούνται με τη θανατική ποινή και πλέον περιλαμβάνει κάθε πράξη που θεωρείται «σαμποτάζ της εθνικής οικονομίας»⁵⁷.

Η ιρακινή κυβέρνηση σπάνια ανακοινώνει τις εκτελέσεις ή παρέχει δημόσια οποιαδήποτε επίσημη πληροφορία ή στατιστικά στοιχεία αναφορικά με τη θανατική ποινή. Λόγω της μυστικότητας που καλύπτει το ζήτημα αυτό σε πολλές περιπτώσεις είναι αδύνατο να εξακριβωθεί εάν οι αναφερόμενες εκτελέσεις είναι δικαστικές ή εξωδικαστικές⁵⁸.

Αναγκαστικές ή ακούσιες εξαφανίσεις: ο Ειδικός Απεσταλμένος για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ συνεχίζει να λαμβάνει καταγγελίες για εξαφανίσεις. Σε κάποιες περιπτώσεις άνθρωποι εξαφανίστηκαν ενώ βρίσκονταν υπό κράτηση ή φυλάκιση. Αναφέρεται ότι η κυβέρνηση δεν έχει απαντήσει στον ΟΗΕ επί των αιτήσεων που υπέβαλε το 1994 και το 1995 για 15.000 περιπτώσεις εξαφανισθέντων. Επίσης δεν έχει απαντήσει στις αιτήσεις που υπέβαλαν το Κουβέϊτ και η Σαουδική Αραβία για όσους εξαφανίστηκαν την περίοδο της κατοχής του Κουβέϊτ (1990-1991) και το Ιράν που ενδιαφέρεται για την τύχη των αιχμαλώτων του πολέμου του 1980-1988⁵⁹.

Ελευθερία συνάθροισης: κατοχυρώνεται και προστατεύεται από το Σύνταγμα. Όμως η κυβέρνηση περιορίζει στην πράξη αυτό το δικαίωμα. Με εξαίρεση τις ελεγχόμενες από τους κούρδους βόρειες περιοχές, απαγορεύεται στους πολίτες να συνέρχονται νόμιμα εκτός και εάν οι διαδηλώσεις έχουν ως στόχο την υποστήριξη του καθεστώτος της Βαγδάτης⁶⁰.

Ελευθερία έκφρασης και ΜΜΕ: Το άρθρο 26 [έκφραση και συνάθροιση] του Προσωρινού Συντάγματος του 1990 ορίζει ότι το Σύνταγμα εγγυάται – στα πλαίσια της νομιμότητας – την ελευθερία της γνώμης, της δημοσιότητας, των συναντήσεων, των διαδηλώσεων και της ίδρυσης πολιτικών κομμάτων, συνδικάτων και εταιρειών⁶¹. Διασφαλίζει τις κατάλληλες συνθήκες άσκησης αυτών των ελευθεριών, που εναρμονίζονται με την επαναστατική, εθνική και προοδευτική τάση του καθεστώτος. Όμως, περιορίζεται ιδιαίτερα το δικαίωμα έκφρασης άποψης αντίθετης προς το καθεστώς ή κριτικής της κυβέρνησης ή των πολιτικών της. Για παράδειγμα κατά τον Ποινικό Κώδικα τιμωρείται με τη θανατική ποινή όποιος ασκεί κριτική σε βάρος του Προέδρου της χώρας, του Επαναστατικού Συμβουλίου Διοίκησης, της Εθνικής Συνέλευσης, της κυβέρνησης ή του κόμματος Baath. Επίσης θανατική ποινή προβλέπεται για κάποια «αδικήματα που

⁵⁶ United Nations, Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary – General, General Assembly, 53rd Session, A/53/433, 24.9.1998, 3.

⁵⁷ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 2.

⁵⁸ Amnesty International, Iraq. Victims of Systematic Repression, November 1999, 12.

⁵⁹ Ibid., Annual Report, Iraq, 1999, 3.

⁶⁰ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.1999, 18.

⁶¹ Interim Constitution of the Republic of Iraq, 1990. Article 26 in RefWorld, July 1999.

διαπράττονται μέσω των ΜΜΕ», στα οποία περιλαμβάνεται η υποκίνηση της κοινής γνώμης κατά των κρατούντων⁶².

Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ, Max van der Stoel περαιτέρω τονίζει ότι η ιρακινή νομοθεσία περιλαμβάνει ειδικές διατάξεις περί «κατασκοπείας» στις οποίες είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι οι δημοσιογράφοι που έχουν επαφές με πολιτικά πρόσωπα και πρόσβαση στις κυβερνητικές πληροφορίες. Οι ειδικότερες πράξεις κατασκοπείας είναι η χωρίς προηγούμενη άδεια μετάδοση πληροφοριών ή η επικοινωνία με ξένους⁶³. Ο Νόμος περί Τύπου προβλέπει λογοκρισία (απαγορεύεται η έκδοση βιβλίου εάν δεν έχει εκδοθεί σχετική άδεια) και επιβάλλει κυρώσεις για την έκδοση «απαγορευμένων βιβλίων» που περιλαμβάνονται σε ειδικό κατάλογο⁶⁴.

Η ελευθερία κυκλοφορίας: δεν έχουν πάψει να εφαρμόζονται αυθαίρετοι περιορισμοί του δικαιώματος κυκλοφορίας και της ελευθερίας αναχώρησης από τη χώρα⁶⁵. Οι ιρακίνοι πρόσφυγες στην Ιορδανία αναφέρουν στα όργανα ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΟΗΕ ότι απειλούνται από πράκτορες της ιρακινής κυβέρνησης καθώς και από άτομα που συνδέονται με την πρεσβεία της πατρίδας τους στο Αμάν⁶⁶. Η ιρακινή κυβέρνηση αμνήστευσε το 1999 όσους πολίτες έχουν εγκαταλείψει τη χώρα παράνομα ή ζουν εξόριστοι και δεν έχουν επιστρέψει.

4. Εθνοτικές και άλλες ομάδες που διατρέχουν κινδύνους⁶⁷

Οι Τουρκομάνοι: αναφέρεται ότι αυτή η εθνοτική ομάδα υπέφερε τους τελευταίους μήνες του 1998 από τα μέτρα εκτόπισης που έλαβε το καθεστώς σε βάρος τους. Το μέτρο έπληξε ιδιαίτερα όσους ζούσαν στην περιοχή Kikuk. Ο αρχηγός του συνασπισμού των κομμάτων των Τουρκομάνων αναφέρει ότι περίπου 5.000 εκτοπισθέντες ζουν σε «απάνθρωπες συνθήκες στο βόρειο Ιράκ»⁶⁸. Τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο του 1998 ξέσπασαν μάχες ανάμεσα στους Τουρκομάνους και τους Κούρδους του Ιράκ.

Οι Σιίτες άραβες των βάλτων: ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ, Max van der Stoel, αναφέρει ότι αυτή η εθνοτική ομάδα πλήττεται από την κυβερνητική πολιτική και υποφέρει από σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που κλιμακώθηκαν ιδιαίτερα στα τέλη Αυγούστου και το Νοέμβριο του 1998: οι ένοπλες δυνάμεις της χώρας επιτέθηκαν σε καταυλισμούς αμάχων στις πόλεις του νότου Al-Nassiriya, Amara και Βασόρα. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Ειδικού Απεσταλμένου οι στρατιωτικές επιχειρήσεις συνοδεύτηκαν από πληθώρα παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αναφέρεται ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις συνέλαβαν εκατοντάδες πολίτες. Κατά τους ισχυρισμούς των κυβερνητικών παραγόντων στόχος των επιθέσεων ήταν η σύλληψη των λιποτακτών, που αναζήτησαν άσυλο στις φυλές που ζουν στους βάλτους του νότιου Ιράκ. Αλλά ανάμεσα στους συλληφθέντες ήταν και αθώοι πολίτες, όπως ηλικιωμένοι, γυναίκες και παιδιά⁶⁹. Στα πλαίσια αυτής της εκστρατείας καταστολής οι κυβερνητικές δυνάμεις έκαψαν σπίτια και αγρούς και κατεδάφισαν σπίτια με μπουλντόζες. Οι στρατιωτικές δυνάμεις συνέχισαν να εκτρέπουν τη διανομή νερού και τροφίμων στο νότο. Ο Max van der Stoel υπογράμμισε ότι η ξηρασία των βάλτων έχει καταστροφικές συνέπειες για τη διαβίωση των σιτών αράβων της περιοχής. Η κυβέρνηση εκτρέπει τις προμήθειες σε νερό και τρόφιμα περιορίζοντας την πρόσβαση του πληθυσμού σε τροφή, φάρμακα, πόσιμο νερό και υπηρεσίες μεταφορών

⁶² UN Commission on Human Rights, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Mr. Max van der Stoel, E/CN.4/1997/57, 21.2.1997, 5.

⁶³ Ibid.

⁶⁴ Ibid.

⁶⁵ Ibid., E/CN.4/1998/67, 10.3.1998, 7.

⁶⁶ Ibid., E/CN.4/1997/57, 21.2.1997, 5.

⁶⁷ Για περισσότερες πληροφορίες για τις ειδικές ομάδες που κινδυνεύουν στο Ιράκ βλέπε την έκδοση του 1996.

⁶⁸ Human Rights Watch, World Report 2000, Iraq, 2.

⁶⁹ United Nations, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary-General, General Assembly, 53rd Session, 1/52/433. 24.9.1998, 4.

ενώ χιλιάδες άνθρωποι στις επαρχίες Al-Nassiriya και Βασόρα στερούνται των δελτίων τροφίμων στα οποία έχουν δικαίωμα κατ' εφαρμογή του προγράμματος «πετρέλαιο για τρόφιμα»⁷⁰.

Οι Κούρδοι Faili : το Μάιο του 1998 αναφέρθηκε στον Ειδικό Απεσταλμένο του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ ότι το καθεστώς του Saddam Hussein έχει κλείσει στη φυλακή Abu Ghraib στα προάστια της Βαγδάτης χωρίς ενημέρωση των συγγενών και σε συνθήκες απομόνωσης εκατοντάδες κούρδους Faili και άλλους ιρακινούς πολίτες ιρανικής καταγωγής, που εξαφανίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1980, στη διάρκεια του πολέμου Ιράν-Ιράκ. Σύμφωνα με την έκθεση, αυτοί οι κρατούμενοι στερούνται έως και 18 χρόνια, σε εξαιρετικά σκληρές συνθήκες, την προσωπική τους ελευθερία χωρίς την απαγγελία κατηγοριών ή την παραπομπή σε δίκη. Αναφέρεται ότι αρκετοί έχουν χρησιμοποιηθεί ως πειραματόζωα στα παράνομα προγράμματα του Ιράκ για χημικά και βιολογικά όπλα⁷¹.

Οι Κούρδοι: στη διετία 1998-1999 ο Ειδικός Απεσταλμένος Max van der Stoel συνέχισε να λαμβάνει αναφορές που περιγράφουν την επιδεινούμενη κατάσταση ανθρωπίνων δικαιωμάτων των κούρδων που ζουν στο νομό Kirkuk. Η κυβέρνηση του Ιράκ εφαρμόζει επισταμένα πολιτική εξαραβισμού με τη διαδικασία της εκτόπισης (εσωτερικών απελάσεων). Η κυβερνητική αυτή εκστρατεία εφαρμόζεται ταυτόχρονα στους νομούς Khanaqin, Makhmour, Sinjar και Sheikhan. Οι αναφορές για διακριτική μεταχείριση των μη αράβων πολιτών και του αναγκαστικού εξαραβισμού αποτελούν μέρος της ευρύτερης πολιτικής που έχει ως στόχο τη μείωση του ποσοστού των μη αράβων πολιτών στην πετρελαιοπαραγωγό περιοχή του Kirkuk. Οι μη άραβες πολίτες δεν έχουν πρόσβαση στην απασχόληση και στην εκπαίδευση και υποφέρουν από τις απειλές των αρχών. Οι κούρδοι δικαιούνται να πωλούν την ακίνητη περιουσία τους μόνο σε άραβες. Δεν εκδίδονται οικοδομικές άδειες ούτε άδειες ανακαίνισης σε κούρδους, οι οποίοι δεν δικαιούνται να καταγράφουν ούτε να κληρονομήσουν ακίνητη περιουσία. Επιπλέον, οι κούρδοι που αναχώρησαν από αυτήν την περιοχή δεν δικαιούνται να επιστρέψουν στα σπίτια τους. Πρόσφατα η κυβέρνηση του Ιράκ εκκένωσε την πόλη Kirkuk και κατεδάφισε αυτή την αρχαία κουρδική εστία, ισχυριζόμενη ότι προτίθεται να την ανοικοδομήσει για λόγους τουριστικούς⁷². Οι ένοπλες δυνάμεις βομβαρδίζουν κουρδικά χωριά που βρίσκονται στα σύνορα της ζώνης που ελέγχεται από το καθεστώς της Βαγδάτης⁷³.

Στους τρεις νομούς του βορρά που ελέγχονται από τους κούρδους, οι εσωτερικές πληθυσμιακές μετακινήσεις οφείλονται σε διάφορους λόγους: εισβολές των τουρκικών στρατευμάτων, δραστηριότητες του PKK, ενδο-κουρδικές πολιτικές συγκρούσεις, και απελάσεις των κούρδων και των Τουρκομάνων από τις περιοχές που ελέγχονται από την κυβέρνηση του Ιράκ. Η κατάσταση στο βόρειο Ιράκ έπληξε το 1999 150.000 έως 200.000 ανθρώπους που εγκατέλειψαν τις υπό κυβερνητικό έλεγχο περιοχές και αδυνατούν να επιστρέψουν στα σπίτια τους, όσους μετακινήθηκαν πολεμώντας με τις κουρδικές πολιτικές οργανώσεις και όσους απελάθηκαν από τις περιοχές που ελέγχει η κυβέρνηση⁷⁴. Η ασφάλεια του άμαχου πληθυσμού των ιρακινών κούρδων στις βορειο-δυτικές συνοριακές περιοχές πλήττεται από το 1997 με τις συχνές εισβολές των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων, οι συνοδεύονται από αεροπορικούς βομβαρδισμούς και από επιθέσεις με άρματα μάχης⁷⁵. Το 1997 το PKK διέπραξε πολλές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε βάρος των αμάχων του βόρειου Ιράκ⁷⁶. Κάποιος κούρδος παρατηρητής σημειώνει: « αυτά τα κόμματα [Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα του Ιράκ (KDP) και Πατριωτική Ένωση του Κουρδιστάν (PUK)] δημιούργησαν ένα ασταθές περιβάλλον όπου οι άνθρωποι ζουν συνέχεια με φόβο και ανησυχία.

⁷⁰ USDOS, Annual Report on International Religious Freedom for 1999, Iraq, 8,9.

⁷¹ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 13.

⁷² United Nations, Report on the Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary-General, General Assembly, 53rd Session, 1/52/433. 24.9.1998, 6.

⁷³ USDOS, 1999 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 17.

⁷⁴ Sarah Graham – Brown, Iraq, The Kurds – a Regional Issue Update to April 1998, Writenet, 4.

⁷⁵ Ibid., 5.

⁷⁶ USDOS, 1997 Country Report on Human Rights Practices, Iraq, 2/1998, 6.

Χρησιμοποίησαν τους περιορισμένους πόρους της περιοχής για να αγοράσουν όπλα και να ενισχύσουν τον πλούτο, τη δύναμη και την εξουσία τους»⁷⁷.

Η Διεθνής Αμνηστία ανέφερε το 1998 ότι τα δύο αυτά κόμματα διέπραξαν σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις περιοχές που υπάγονταν στον έλεγχό τους. Τα μέλη των μικρών πολιτικών κομμάτων είναι στόχοι σύλληψης, παρατεταμένης εν κρυπτώ κράτησης, βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης. Από τις πρακτικές αυτές υποφέρουν κυρίως μέλη του Κομμουνιστικού Κόμματος των Εργατών του Ιράκ, του Κινήματος των Κούρδων Αγροτών και της φυλής Surghi⁷⁸.

Οι σίιτες μουσουλμάνοι: αν και αποτελούν την πλειοψηφία, στην οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας κυριαρχεί παραδοσιακά η μειονότητα των σουνιτών αράβων. Υπάρχει όμως και μια πολιτική παράμετρος. Η κυβερνητική καταστολή των σιιτών φαίνεται να υποκινείται από θρησκευτικά αίτια⁷⁹. Το καθεστώς εφάρμοσε για δεκαετίες βίαιη εκστρατεία δολοφονιών, συνοπτικών εκτελέσεων και αυθαίρετων συλλήψεων με στόχο την αποδυνάμωση των θρησκευτικών αρχηγών και των οπαδών του πλειοψηφούντος πληθυσμού των σιιτών μουσουλμάνων⁸⁰.

Μετά το 1999 η κυβέρνηση περιόρισε σημαντικά την άσκηση των θρησκευτικών δικαιωμάτων αυτής της ομάδας: ολοσχερής απαγόρευση της κοινής προσευχής της Παρασκευής, περιορισμοί στις δανειστικές βιβλιοθήκες των τζαμιών των σιιτών, απαγόρευση μετάδοσης προγραμμάτων από τα ελεγχόμενα από την κυβέρνηση ράδιο-τηλεοπτικά ΜΜΕ, απαγόρευση δημοσίευσης βιβλίων, μεταξύ των οποίων και βιβλίων προσευχών, απαγόρευση τέλεσης κηδειών κατά τον τύπο των σιιτών, λιτανειών και δημόσιων συναθροίσεων για τον εορτασμό των αγίων ημερών των μελών αυτού του θρησκευτικού δόγματος⁸¹. Το 1998 η κυβέρνηση ασκούσε κατασταλτική πολιτική σε βάρος των κληρικών των σιιτών μουσουλμάνων και των οπαδών τους εφαρμόζοντας πρακτικές αυθαίρετων συλλήψεων και παραβιάζοντας τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Επίσης δεν έπαψε να εφαρμόζει από το νότο έως το βορρά το μέτρο της εκτόπισης των πληθυσμών των σιιτών. Το Σεπτέμβριο του 1998 υιοθέτησε επιθετική πολιτική: περίπου 20.000 άνθρωποι συνελήφθησαν και κρατήθηκαν αυθαίρετα και οδηγήθηκαν σε εγκαταστάσεις κατασκήνωσης στην έρημη περιοχή al-Rifai'i, περίπου 100 χιλιόμετρα βόρεια των βάλτων του νότιου Ιράκ. Αναφέρθηκε ότι τον Ιανουάριο του 1999 εκτελέστηκαν εκατοντάδες σίιτες και πολύ περισσότεροι συνελήφθησαν και κρατήθηκαν στα νότια της χώρας⁸².

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ τη διετία 1998-1999 κλιμακώθηκε η κυβερνητική εκστρατεία δολοφονιών, εξαφανίσεων και συνοπτικών εκτελέσεων που στοχεύει στην εξαφάνιση της ανωτάτης θρησκευτικής ηγεσίας των σιιτών⁸³.

Χριστιανοί: στη χώρα διαμένουν περίπου 1.500.000 χριστιανοί, που ασπάζονται δόγματα του χριστιανισμού της ανατολής. Καταγγέλλθηκαν διακρίσεις σε βάρος αυτής της θρησκευτικής ομάδας αλλά πολλά μέλη της έχουν καταλάβει σημαντικές θέσεις απασχόλησης στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Ο Υπουργός Εξωτερικών του Ιράκ, Tariq Aziz, είναι χριστιανός χαλδαίος. Η συμφωνία του Σεπτεμβρίου του 1998 ανάμεσα στα δύο κύρια κουρδικά κόμματα που ελέγχουν το βόρειο Ιράκ περιλαμβάνει ειδική διάταξη για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης άσκησης των δικαιωμάτων των χαλδαίων, που ζουν στις περιοχές που τελούν υπό τη δικαιοδοσία τους⁸⁴.

⁷⁷ The Kurdistan Observer (Washington), Kamran Karadaghi, "Refugees: The Kurds Are Also to Blame", 22.1.1998.

⁷⁸ Amnesty International, Annual Report, Iraq, 1997, 3.

⁷⁹ USDOS, Annual Report on International Religious Freedom for 1999, Iraq, 1,2.

⁸⁰ Ibid.

⁸¹ USDOS, Annual Report on International Religious Freedom for 1999, Iraq, 2.

⁸² United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, April 2000, 12.

⁸³ USDOS, Annual Report on International Religious Freedom for 1999, Iraq, 3.

⁸⁴ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, April 2000, 11.

Ασσύριοι: λόγω της εθνοτικής καταγωγής τους εκτοπίστηκαν μετά τα μέσα του 1997 στις κουρδικές επαρχίες του βορρά όσοι ζούσαν στην περιοχή Kirkuk – στρατηγικής σημασίας και ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για το Ιράκ λόγω των πετρελαιοφόρων κοιτασμάτων της⁸⁵.

Τα τελευταία χρόνια όσοι ζουν στις βόρειες επαρχίες του Ιράκ υποφέρουν από τις υβριστικές επιθέσεις των μουσουλμάνων. Οι Ασσύριοι δεν έχουν πάψει να φοβούνται τις επιθέσεις του τουρκικού ΡΚΚ, που επιχειρεί σε βάρος των γηγενών κούρδων του βορείου Ιράκ⁸⁶. Αισθάνονται παγιδευμένοι ανάμεσα στις ενδο-κουρδικές διαμάχες. Το Διεθνές Ειδησεογραφικό Πρακτορείο των Ασσυρίων ανέφερε στις 19 Ιουνίου 1999 ότι «στο βόρειο Ιράκ υπάρχει συννεοχή των κουρδικών αρχών στις επιθέσεις κατά των ασσυρίων χριστιανών»⁸⁷. Εκατοντάδες είναι αγνοούμενοι μετά τη σύντομη ιρακινή κατοχή του χριστιανικού θύλακα Irbil (Ankawa), τον Αύγουστο του 1996. Πολλοί δολοφονήθηκαν εν κρυπτώ στα τέλη του 1997 και στη διάρκεια του 1998 στα πλαίσια εκστρατείας «εκκαθάρισης των φυλακών»⁸⁸. Οι δυνάμεις του ΚΔΡ εισήλθαν κατ' επανάληψη σε ασσυριακά χωριά και υπέβαλαν σε βασανιστήρια τους χωρικούς⁸⁹. Όμως, αναφέρεται ότι η συμφωνία του Σεπτεμβρίου του 1998 ανάμεσα στα κουρδικά κόμματα του βορείου Ιράκ θα διασφαλίσει την αποτελεσματική άσκηση των νόμιμων δικαιωμάτων των Ασσυρίων της περιοχής⁹⁰.

Οι Yazidis : είναι αποκλειστικά κουρδική ομάδα που ομιλεί τη γλώσσα Kurmanji. Οι θρησκευτικές τους πεποιθήσεις είναι παρόμοιες με αυτές άλλων σημαντικών θρησκειών της περιοχής, όπως των Ζωροαστρών, των Ισλαμιστών, των Νεστοριανών, των Ιουδαίων και των Μανιχαίων. Πιστεύεται ότι στο Ιράκ ζουν 30.000 έως 120.000 κούρδοι αυτής της ομάδας κυρίως στην περιοχή της Μοσούλης. Ο αρχηγός τους είναι ο Tashin Baik, Ainsifni. Οι καταγγελίες ότι είναι υπηρέτες του διαβόλου και άλλοι παρόμοιοι ισχυρισμοί στερούνται κάθε σοβαρότητας⁹¹.

Λιποτάκτες: τον Ιανουάριο του 1996 η κυβέρνηση ανακοίνωσε ότι έπαψαν να εφαρμόζονται οι δικαστικές αποφάσεις που επιβάλλουν την ποινή του ακρωτηριασμού και του καυτηριασμού και ότι προτίθεται να καταργήσει τις σχετικές διατάξεις νόμου. Την ίδια χρονιά, οκτώ μήνες αργότερα, το Επαναστατικό Συμβούλιο Διοίκησης εξέδωσε το διάταγμα Νο. 81 με το οποίο καταργούνται οι ποινές του ακρωτηριασμού των αυτιών και του καυτηριασμού για όσους κρίνονται ένοχοι λιποταξίας. Όμως, αναφέρεται ότι οι κυβερνητικές δυνάμεις δεν έχουν πάψει να ερευνούν για τον εντοπισμό λιποτακτών που κρύβονται στους βάλτους του νότιου Ιράκ⁹².

Παιδιά: η χώρα προσχώρησε στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού στις 15 Ιουνίου 1994. Στις 14 Σεπτεμβρίου 1998 η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού εξέφρασε έντονη ανησυχία για την οικονομική εκμετάλλευση των παιδιών, η οποία έχει αυξηθεί κατακόρυφα τα τελευταία χρόνια⁹³. Η κυβερνητική διαχείριση του προγράμματος «πετρέλαιο για τροφή» δεν έλαβε υπόψη τις σοβαρές ανάγκες των παιδιών ηλικίας 1 έως 5 ετών παρά τις σχετικές επισημάνσεις του Γενικού Γραμματέα του ΟΗΕ⁹⁴.

Αναφέρεται επίμονα, χωρίς όμως να επιβεβαιώνεται, υψηλό ποσοστό παιδικής θνησιμότητας στις νότιες περιοχές της χώρας όπου η κυβέρνηση εκτρέπει τη διανομή της ανθρωπιστικής βοήθειας. Αναφέρεται ότι για πέμπτη χρονιά διοργανώθηκαν σεμινάρια πολεμικής κατάρτισης τριών εβδομάδων, στα οποία συμμετέχουν παιδιά ηλικίας 10 έως 15 ετών, που εκπαιδεύονται στη χρήση όπλων, στον πόλεμο σώμα με σώμα, στην πτώση από ελικόπτερο και σε ασκήσεις πεζικού. Επίσης είναι υποχρεωτική η στρατολόγηση παιδιών στις Ειδικές Δυνάμεις των «Πιστών του Saddam» όπου είναι διοικητής ο γιος του

⁸⁵ Ibid., 11.

⁸⁶ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 17.

⁸⁷ Ibid., 8.

⁸⁸ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, Iraq, 25.2.2000, 6.

⁸⁹ Ibid., 3.

⁹⁰ United Kingdom, Home Office, Country Assessment, Iraq, September 1999, 8.

⁹¹ Immigration and Refugee Board, Documentation, Information and Research Branch, Ottawa, Canada, June 1996.

⁹² United Nations, Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary-General, General Assembly, 53rd Session, A/53/433, 24.9.1998, 3,4.

⁹³ Ibid.

⁹⁴ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, 25.2.2000, 16.

προέδρου S. Hussein, Oday. Καταυλισμοί για παιδιά αυτής της κατηγορίας λειτουργούν σε όλη τη χώρα. Μόνο στη Βαγδάτη στο πρόγραμμα αυτό συμμετέχουν 8.000 παιδιά. Ανώτατοι στρατιωτικοί αξιωματούχοι που είχαν την ευθύνη αυτών των σεμιναρίων υπογραμμίζουν ότι τα παιδιά ζουν καθημερινά επί 14 ώρες σε «συνθήκες φυσικής και ψυχολογικής πίεσης». Αναφέρεται ότι οι αρχές εκβιάζουν τις οικογένειες που αρνούνται να στρατολογήσουν τα παιδιά τους στις προαναφερόμενες ομάδες εκπαίδευσης απειλώντας τους με αφαίρεση των δελτίων σίτισης⁹⁵.

Γυναίκες: η κυβέρνηση του Ιράκ προσχώρησε στις 13.8.1986 στη Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Διακρίσεων σε Βάρος των Γυναικών. Δεν έχει υπογράψει τη Σύμβαση για τα Πολιτικά Δικαιώματα των Γυναικών. Έχει υιοθετήσει νομοθεσία για την προστασία των γυναικών. Όμως, οι εκθέσεις αποδεικνύουν ότι δεν εφαρμόζεται η προστατευτική του καθεστώτος των γυναικών νομοθεσία ιδιαίτερα επειδή η χώρα διάγει περίοδο πολιτικής και οικονομικής κρίσης. Αναφέρθηκε ότι νόμος του 1990 προβλέπει την ποινική ατιμωρησία των αντρών που δολοφονούν γυναίκες – μέλη των οικογενειών τους – με κίνητρο την «ανήθικη συμπεριφορά» τους. Διαπιστώνεται επίσης ότι είναι κοινό φαινόμενο η βία και η διακριτική μεταχείριση των γυναικών⁹⁶. Ο Ειδικός Απεσταλμένος του ΟΗΕ για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα στο Ιράκ παρατήρησε ότι οι οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι ομάδες της αντιπολίτευσης λαμβάνουν πολυάριθμες αναφορές από γυναίκες που υποφέρουν από σοβαρά ψυχολογικά τραύματα, επειδή βιάστηκαν στη διάρκεια της κράτησής τους.

5. Ιρακινοί πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο – Γενικές τάσεις

Ιρακινοί πρόσφυγες στην περιοχή: ο αριθμός των ιρακινών προσφύγων μειώθηκε την τελευταία δεκαετία. Το 1991 και το 1992 ο συνολικός προσφυγικός πληθυσμός από το Ιράκ που ζούσε στην περιοχή της Μέσης Ανατολής ξεπερνούσε το εκατομμύριο. Στα τέλη της δεκαετίας οι ιρακινοί πρόσφυγες στην περιοχή δεν ξεπερνούν τις 500.000. Οι περισσότεροι πρόσφυγες φιλοξενούνται στο Ιράν.

Διαρκείς λύσεις για τους ιρακινούς πρόσφυγες: ο επαναπατρισμός έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια. Είναι εφικτός από το Ιράν. Το 1999 περίπου 20.600 πρόσφυγες επέστρεψαν από το Ιράν (οι περισσότεροι – 12.000 – το 1998 , και 10.400 το 1997). Το 1999 άλλοι 100 ιρακινοί πρόσφυγες επέστρεψαν από τη Σαουδική Αραβία και 40 από την Τουρκία.

Τη διετία 1997-1999 13.600 ιρακινοί πρόσφυγες μετεγκαταστάθηκαν από την πρώτη χώρα ασύλου με τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες: 4.773 (35%) από τη Σαουδική Αραβία, 2.724 (20%) από την Ιορδανία, 2.260 (17%) από τη Συρία και 2.046 (15%) από την Τουρκία.

Το 1999 περίπου 3.263 πρόσφυγες μετεγκαταστάθηκαν με τη βοήθεια της Ύπατης Αρμοστείας, δηλαδή λιγότεροι από τους μισούς του 1997 (6.716). Όμως, ο αριθμός των ιρακινών προσφύγων που μετεγκαταστάθηκαν από το Γραφείο της Ύπατης Αρμοστείας του Πακιστάν αυξήθηκε κατακόρυφα, από 39 το 1997 σε 473 το 1999. Το 1999 οι περισσότεροι πρόσφυγες που επωφελήθηκαν από το πρόγραμμα μετεγκατάστασης της Ύπατης Αρμοστείας βρίσκονταν στη Συρία (28%).

Το 1999 περίπου 5.000 ιρακινοί πρόσφυγες μετεγκαταστάθηκαν σε οκτώ χώρες (Αυστραλία, Καναδά, Δανία, Φιλανδία, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Σουηδία, ΗΠΑ).

Αιτήσεις ασύλου των ιρακινών στην Ευρώπη: την περίοδο 1989-1998 περίπου 162.000 ιρακινοί υπέβαλαν αιτήσεις ασύλου στην Ευρώπη. Οι περισσότερες – 40.000 – υποβλήθηκαν το 1997. Από το 1989 έως το 1998 η Γερμανία ήταν η κύρια χώρα υποδοχής ιρακινών (29% του συνολικού αριθμού των αιτήσεων ασύλου της Ευρώπης). Ακολουθεί η Ολλανδία (21%) και η Σουηδία (15%).

Το 1997 οι ιρακινοί αιτούντες άσυλο αντιπροσώπευαν το 11,4% του συνολικού αριθμού των αιτούντων άσυλο. Τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2000 το ποσοστό μειώθηκε σε 7,7%. Τον Απρίλιο του 2000 μόλις 1.600 ιρακινοί ζήτησαν άσυλο (πρόκειται για το μικρότερο αριθμό αιτούντων άσυλο από τη χώρα αυτή από τον Ιούνιο του 1999).

⁹⁵ USDOS, 1999 Country Reports on Human Rights Practices, 25.2.2000, 16.

⁹⁶ Ibid., 1, 15.

Η αναγνώριση των ιρακινών αιτούντων άσυλο στην Ευρώπη: την περίοδο 1989-1998 το μέσο ποσοστό αναγνώρισης ανερχόταν σε 33%, αλλά ξεπέρασε το 50% στη Γαλλία (68%) και στη Γερμανία (66%). Η Γερμανία έχει αναγνωρίσει το καθεστώς του πρόσφυγα στους περισσότερους ιρακινούς πρόσφυγες που ζουν στην Ευρώπη (57%).

Λαμβάνοντας υπόψη και τις περιπτώσεις που καλύπτονται από το ανθρωπιστικό καθεστώς το ποσοστό της αναγνώρισης των ιρακινών ανέρχεται σε 58% για την περίοδο 1989-1998. Το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης ιρακινών στην Ευρώπη μειώνεται δραστικά από το 1996.

Αιτήσεις σε παγκόσμιο επίπεδο και καθορισμός του καθεστώτος του πρόσφυγα: το 1999 περίπου 50.000 ιρακινοί υπέβαλαν αίτηση ασύλου σε περίπου 86 χώρες του κόσμου. Συνολικά αναγνωρίστηκε το καθεστώς του πρόσφυγα σε 9.000, ενώ άλλοι 5.900 καλύπτονται από ανθρωπιστικό καθεστώς. Λαμβάνοντας υπόψη τις απορριφθείσες αιτήσεις ασύλου ή τις περιπτώσεις απόρριψης μετά την ουσιαστική κρίση του αιτήματος ασύλου, το συνολικό ποσοστό αναγνώρισης αιτούντων άσυλο ανά τον κόσμο το 1999 δεν ξεπερνά το 34%.

6. Βιβλιογραφία

Amnesty International

- Annual Report 1999: Iraq
  - Annual Report 1998: Iraq
  - Annual Report 1997: Iraq
  - Iraq: Victims of Systematic Repression, November 1999.
- East, R. Joseph, T., Political Parties of Africa and The Middle East, 1993.

Economist Intelligence Unit

- Country Profile Iraq, 1999-2000
- Country Report Iraq, 1st Quarter 2000
- Country Report Iraq, 4th Quarter 1999
- Country Report Iraq, 4th Quarter 1998
- Country Report Iraq, 4th Quarter 1997
- Country Report Iraq, 4th Quarter 1996

The Europa World Yearbook: The Middle East and North Africa 1999, Volume I, London, 1999

Facts.com: Turks Pursue Kurdish Rebels in Northern Iraq, [internet.<http://www.2facts.com/>accessed on 22.5.2000]

Foreign Report: Inside Iraq, 17.2.2000

Graham-Brown, Sarah

- Iraq, The Kurds – A Regional Issue, Update to April 1998, Writenet
- Sanctioning Saddam, The Politics of intervention in Iraq, 1999.

Human Rights Watch

- World Report 2000: Iraq
- World Report 1999: Iraq
- World Report 1998: Iraq and Iraqi Kurdistan

International Commission of Jurists: Iraq and the Rule of Law, Geneva, 2/1994.

Iraqi National Congress: Saddam Shifts Military Commanders, [internet <http://www.inc.org.uk/>accessed on 6.3.2000]

The Kurdistan Observer [Washington]: Kamran Karadaghi, "Refugees: The Kurds Are Also to Blame", 22.1.1998

Parasiliti, A. : What Next in Iraq ? The crisis with Iraq: Implications for USA Policy, Middle East Institute, 23.4.1999 [internet [http:// www.209.196.144.55/briefs/apiraq.htm](http://www.209.196.144.55/briefs/apiraq.htm) – accessed on 3.6.2000]

Political Parties of the World: third edition, Longman Group UK Limited, London, 1988.

Telhami, S. : Who knows what a desperate President Saddam might do?, Los Angeles Times, 25.3.1999.

The Middle East and North Africa 1999, London 1998.

United Kingdom, Home Office, Country Information and Policy Unit

- Iraq, Country Assessment, April 2000
- Iraq, Country Assessment, September 1999

United Nations: Situation of Human Rights in Iraq, Note by the Secretary General, General Assembly, 53rd Session, A/53/433, 24.9.1998.

United Nations Commission for Human Rights

- Report of the Working Group on Enforced or Involuntary Disappearances, E/CN.4/2000/64, Civil and Political Rights, Including Questions of Disappearances and Summary Executions, 21.12.1999
- Situation of human rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur, Mr. Max van der Stoel, in accordance with Commission Resolution 1998/65, E/CN.4/1999/37, 26.2.1999
- Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Mr. Max van der Stoel, in accordance with Commission Resolution 1997/60, E/CN.4/1998/67, 10.3.1998
- Situation of human rights in Iraq, Resolution 1998/65, 56th Meeting, 21.4.1998
- Report on the situation of human rights in Iraq, submitted by the Special Rapporteur of the Commission on Human Rights, Mr. Max van der Stoel, in accordance with Commission Resolution 1996/72, E/CN.4/1997/57, 21.2.1997

United Nations High Commissioner for Refugees

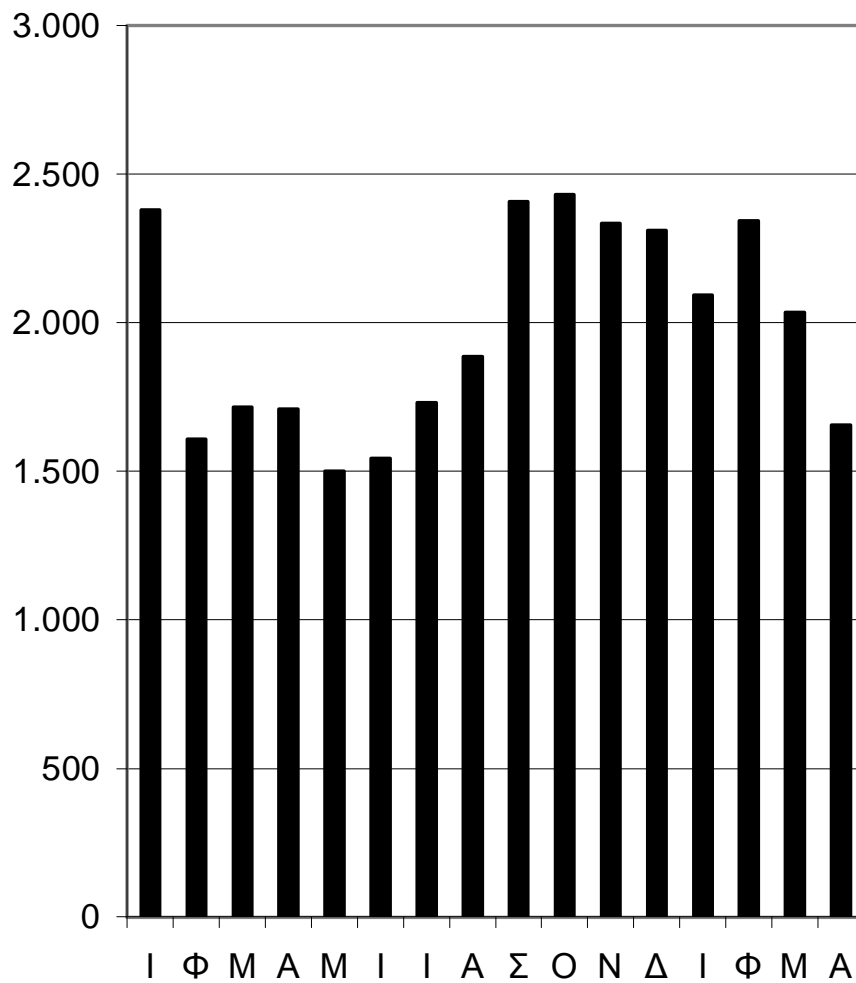
- Background Paper on Refugees and Asylum seekers from Iraq, Centre for documentation and research, September 1996.
- Background Paper on Refugees and Asylum seekers from Iraq, Centre for documentation and research, November 1994.
- RefWorld, July 1999

United Nations Office of the Iraqi Programme: Oil for Food, Executive Director Benon Sevan Briefs the Security Council, 7.2.2000

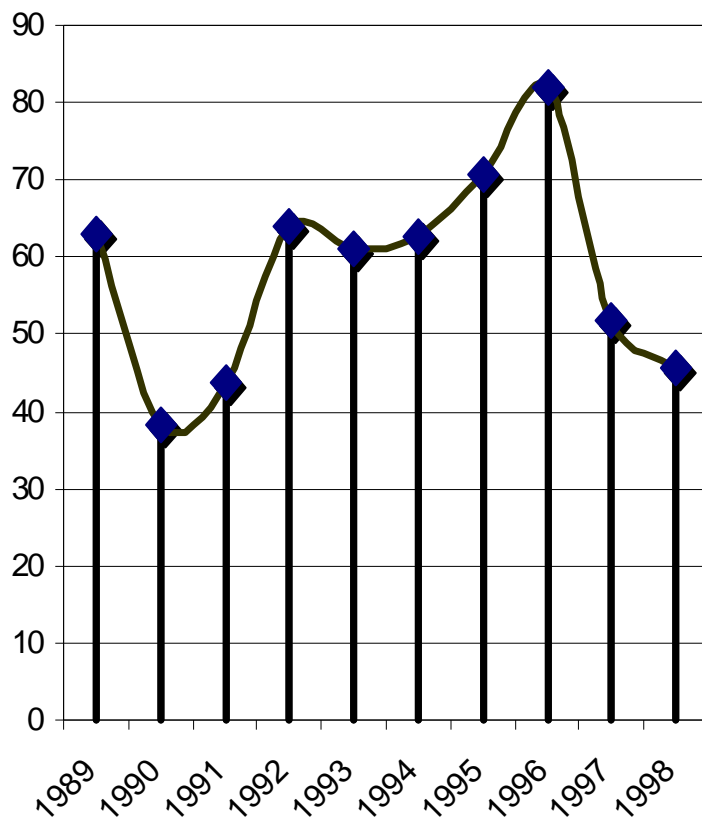
U.S. Department of State

- 1999 Country Report on Human Rights Practices, 25.2.2000
- 1998 Country Report on Human Rights Practices, 26.2.1999
- 1997 Country Report on Human Rights Practices, 2/1998
- Annual Report on International Religious Freedom for 1999: Iraq.

**ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΑΙΤΗΣΕΙΣ ΑΣΥΛΟΥ
ΙΡΑΚΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΤΗΝ
ΕΥΡΩΠΗ (1/1999-4/2000)**

**ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗΣ
ΙΡΑΚΙΝΩΝ ΠΡΟΣΦΥΓΩΝ
(1989-1998)**

**ΜΕΣΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΣΥΛΟΥ ΙΡΑΚΙΝΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΣΕ
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΕΠΙΠΕΔΟ (1989-1998)**

